

Sygn. akt VI ACa 271/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 maja 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SA Ryszard Sarnowicz

Sędziowie: SA Mariusz Łodko

SA Agata Zając (spr.)

Protokolant: Katarzyna Łopacińska

po rozpoznaniu w dniu 31 maja 2017r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa A. Ś.

przeciwko Towarzystwu (...) S.A. w W.

o zadośćuczynienie i odszkodowanie

na skutek apelacji obu stron

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 12 lutego 2016 r.

sygn. akt XXV C 122/13

I. prostuje oczywistą omyłkę w punkcie piątym wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie w ten sposób, że w miejsce słów „na jej” wpisać „na jego”;

II. zmienia zaskarżony wyrok częściowo:

a) w punkcie pierwszym w ten tylko sposób, że oddala powództwo co odsetek ustawowych od zasądzonej kwoty 34 722,68 zł za okres od dnia 16 czerwca 2008 r. do dnia 9 grudnia 2009 r.;

b) w punkcie trzecim w ten sposób, że zasądza od Towarzystwa (...) SA z siedzibą w W. na rzecz A. Ś. tytułem zadośćuczynienia dalszą kwotę 45 277,32 zł (czterdzieści pięć tysięcy dwieście siedemdziesiąt siedem złotych trzydzieści dwa grosze) z ustawowymi odsetkami od dnia 10 grudnia 2009 r. do dnia zapłaty;

c) w punkcie czwartym, piątym i szóstym w ten sposób, że zastępuje je punktami czwartym i piątym o następującej treści:

„4. zasądza od Towarzystwa (...) SA z siedzibą w W. na rzecz A. Ś. kwotę 12 714 zł (dwanaście tysięcy siedemset czternaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu;

5. nakazuje pobrać od Towarzystwa (...) SA z siedzibą w W. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w W. kwotę 3 822,98 zł (trzy tysiące osiemset dwadzieścia dwa złote dziewięćdziesiąt osiem groszy) tytułem zwrotu poniesionych wydatków.”;

III. oddala obie apelacje w pozostałym zakresie;

IV. zasądza od Towarzystwa (...) SA z siedzibą w W. na rzecz A. Ś. kwotę 4 964 zł (cztery tysiące dziewięćset sześćdziesiąt cztery złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt VI ACa 271/16

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 22 kwietnia 2013 r. A. Ś. wniósł o zasądzenie od pozwanej Towarzystwa (...) S.A. z siedzibą w W.:

- kwoty 80.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę w związku z uszkodzeniem ciała i rozstrojem zdrowia spowodowanym wypadkiem komunikacyjnym z dnia 8 lipca 2006 r. wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od dnia 16 czerwca 2008 r. do dnia zapłaty;
- kwoty 1.932 zł wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od dnia 20 września 2008 r. do dnia zapłaty tytułem niezbędnych kosztów pomocy osoby trzeciej w okresie od dnia 12.09.2006 r. do 28.02.2007 r.

Towarzystwo (...) S.A. z siedzibą w W. wniosła o oddalenie powództwa wskazując, że ponosi odpowiedzialność cywilną za skutki wypadku z dnia 8 lipca 2006 r., jednak kwoty wypłacone w postępowaniu likwidacyjnym tytułem zadośćuczynienia i odszkodowania za poniesione przez powoda obrażenia w wyniku wypadku są właściwe. Zdaniem pozwanej kwoty te powinny być zwaloryzowane do obecnych warunków, co odda ich rzeczywistą wartość w chwili obecnej. Pozwana podniosła również, iż niezasadne jest żądanie powoda dotyczące zasądzenia odsetek ustawowych od dnia wcześniejszego, niż wydanie wyroku.

Wyrokiem z dnia 10 czerwca 2015 r. Sąd Okręgowy w Warszawie zasądził od Towarzystwa (...) S.A. na rzecz A. Ś. kwotę 34.722,68 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 16 czerwca 2008 r. do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia oraz kwotę 1.932 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 20 września 2008 r. do dnia zapłaty tytułem odszkodowania; oddalił powództwo w pozostałym zakresie; zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 3.689,49 zł tytułem częściowego zwrotu kosztów procesu i nakazał pobrać od powoda, z zasądzonych na jego rzecz świadczenia, na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w W. kwotę 2.112,58 zł tytułem zwrotu części wydatków poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa na koszty opinii biegłych oraz nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w W. kwotę 1.710,40 zł tytułem zwrotu części wydatków poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa na koszty opinii biegłych.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 8 lipca 2006 r. w miejscowości G., gmina K. doszło do wypadku komunikacyjnego, kiedy to kierujący pojazdem mechanicznym – motorem marki K. o nr. rej. (...) M. C., jadąc z nadmierną prędkością, stracił panowanie nad pojazdem i wpadł pod jadący z przeciwnego kierunku samochód ciężarowy. W następstwie wypadku pasażer motocykla – powód A. Ś. doznał licznych obrażeń ciała i rozstroju zdrowia. Kierujący motocyklem M. C. wyrokiem Sądu Rejonowego w Kutnie z dnia 19 grudnia 2006 r. wydanym w sprawie o sygn. VII K 1565/06 został uznany za winnego spowodowania przedmiotowego wypadku. Pojazd sprawcy w dacie wypadku posiadał ważne obowiązkowe ubezpieczenie OC w Towarzystwie (...) S.A. z siedzibą w W..

Po wypadku powód został przewieziony karetką pogotowia do Szpitala Wojewódzkiego w K., gdzie przebywał w dniach 8 lipca 2006 r. – 31 lipca 2006 r. na Oddziale (...), a następnie w dniach 31 lipca 2006 r. – 30 sierpnia 2006 r. na Oddziale (...). U powoda rozpoznano uraz wielonarządowy, czaszkowo – mózgowy, wstrząśnienie mózgu, pourazowy obrzęk mózgu, złamanie kości ramiennej lewej z porażeniem nerwu promieniowego, złamanie otwarte wieloodłamowe

obu podudzi, stłuczenie płuc z ostrą niewydolnością oddechową, złamanie kompensacyjne L1, złamanie wyrostka poprzecznego lewego kręgu L5. U powoda wystąpiła także infekcja mieszana bakteryjna dróg oddechowych. W stosunku do powoda zastosowano leczenie przy zastosowaniu wyciągów szkieletowych za kości piętowe obu kończyn dolnych, założony został gips ramienny wraz z wyciągiem z (...) oraz bronchoskopię z odsysaniem treści ropnej z drzewa oskrzelowego. Wykonano zespolenie śródszpikowe gwoździem litym podudzia prawego, zespolenie złamania podudzia lewego met. zespół in situ z transpozycją mięśnia brzuchatego łydki w miejsce ubytku tkanek z przeszczepem skóry. Ponadto wykonano transfuzję krwi oraz osocza.

Powód ze szpitala w K. został przekazany do Szpitala w P. do dalszego leczenia. W szpitalu w P. w dniach 30 sierpnia 2006 r. – 11 września 2006 r. przebywał na Oddziale (...), gdzie zastosowano u niego leczenie obejmujące toaletę ran obu goleni i odleżyn na piętach. Wykonano ćwiczenia usprawniające obejmujące kończyny górne i dolne, gimnastykę pęcherza moczowego, RTG kontrolne złamań. Łącznie powód przebywał na różnych oddziałach szpitalnych ponad trzy miesiące. Po wyjściu ze szpitala powód miał zalecone odbywanie kontroli w (...) oraz bezwzględny nakaz noszenia gorsetu J. w razie pionizacji, ze względu na doznane złamanie kręgosłupa L. Powód został skierowany także na Oddział (...) celem dalszego usprawniania.

W dniach od 10 marca do 12 marca 2009 r. powód przebywał na Oddziale (...) w K., gdzie przeszedł operację usunięcia gwoźdźcia śródszpikowego (...). Wykonano morfologię, stosowano leczenie farmakologiczne, zalecono kontrole w (...).

Powód został całkowicie unieruchomiony wyciągiem szkieletowym za obie pięty, przez ponad 6 miesięcy był zmuszony korzystać z opieki i pomocy osób trzecich, nie mógł sam dbać o swoją higienę osobistą, czy samodzielnie spożywać posiłków ze względu na unieruchomienie lewej ręki. Powód w okresie od 08 lipca 2006 r. do 30 sierpnia 2006 r. wymagał opieki stałej, w okresie od 31 sierpnia 2006 r. do 31 października 2006 r. wymagał opieki czasowej średnio 10h na dobę, a w okresie od 01 listopada 2006 r. do 28 lutego 2007 r. średnio 4h na dobę. Przez okres dwóch miesięcy od wypadku powodem opiekowała się jego dziewczyna. Po powrocie powoda do domu, opiekę sprawowała nad nim jego matka.

Powód był przez 6 miesięcy na zwolnieniu lekarskim i pobierał przez 12 miesięcy świadczenie rehabilitacyjne. Po wypadku powód odczuwał silne bóle i zawroty głowy, a także odczuwał napadowe bóle połamanych kończyn, kręgosłupa oraz głowy, co utrudnia mu normalne funkcjonowanie. A. Ś. po półrocznym leżeniu w łóżku miał trudności z powrotem do normalnego życia. Początkowo poruszał się tylko za pomocą balkonika oraz wózka inwalidzkiego. Powodowi wciąż dokuczają bóle kręgosłup, ograniczenia w ruchu, miewa także problemy z oddychaniem.

Powód zgłosił szkodę do Towarzystwa (...) S.A. z siedzibą w W. pismem z dnia 29 kwietnia 2008 r. nadanym w dniu 30 kwietnia 2008r., wzywając pozwaną do wypłaty na jego rzecz kwoty 200.000 zł tytułem zaliczki na poczet zadośćuczynienia oraz kwoty 1.770 zł tytułem odszkodowania za szkodę majątkową poniesioną w związku z wypadkiem z dnia 08 lipca 2006r. Pismem z dnia 16 maja 2008 r. pozwana uznała swoją odpowiedzialność za skutki zdarzenia z dnia 08 lipca 2006 r. i wypłaciła powodowi łącznie kwotę 50.000 zł tytułem zadośćuczynienia.

W dniu 25 czerwca 2008 r. pozwana przyznała powodowi zadośćuczynienie w kwocie 70.000 zł i zobowiązała się biorąc pod uwagę kwotę 50.000 zł już wcześniej wypłaconą pod tym tytułem, wypłacić powodowi pozostałą część kwoty tj. 20.000 zł. Pozwana przyznała również w postępowaniu likwidacyjnym 600 zł tytułem odszkodowania za zniszczone podczas wypadku rzeczy należące do powoda.

Pismami z dnia 18 sierpnia 2008 r. i z dnia 19 sierpnia 2009 r. powód wezwał pozwaną do ponownego rozpoznania sprawy i wypłaty dalszej części zadośćuczynienia i odszkodowania, wskazując na nieadekwatność przyznanych już świadczeń do rozmiaru krzywdy poniesionej przez A. Ś..

W dniu 22 grudnia 2008 r. pozwana poinformowała powoda, że podjęła indywidualną decyzję w przedmiocie dalszej wypłaty A. Ś. tytułem zadośćuczynienia kwoty 70.000 zł. i w ramach odszkodowania w łącznej kwocie 5.796 zł z tytułu zwrotu kosztów opieki.

Łącznie pozwana przyznała powodowi kwotę 120.000 zł tytułem zadośćuczynienia.

Pozwana w dniu 06 stycznia 2010 r. zawiadomiła powoda, że nie znalazła podstaw do zmiany stanowiska i podwyższenia wysokości zadośćuczynienia, ponad przyznaną już kwotę 120.000 zł.

W toku postępowania likwidacyjnego pozwany przeprowadził dwie komisje lekarskie złożone z lekarza neurochirurga i lekarza ortopedy-traumatologa, które wykazały, iż na skutek wypadku u powoda wystąpiły jednostki chorobowe jak: uraz czaszkowo- mózgowy ze wstrząśnieniem mózgu z występującym obrzękiem mózgu (2% trwałego uszczerbku na zdrowiu), złamanie kości ramiennej lewej z porażeniem nerwu (11% trwałego uszczerbku na zdrowiu), złamanie wieloodłamowe otwarte obu podudzi (21% trwałego uszczerbku na zdrowiu), stłuczenie płuc z ostrą niewydolnością oddechową (5% trwałego uszczerbku na zdrowiu), złamanie kompensacyjne trzonu kręgu L1 i wyrostka poprzecznego lewego L5 (4% trwałego uszczerbku na zdrowiu). Jednocześnie uznano konieczność pomocy osoby trzeciej w okresie od 31.08.2006r. – 31.10.2006r. w wymiarze 10 godzin na dobę, zaś w okresie od 01.11.2006r. – 28.02.2007 r. po 4 godziny dziennie.

W dniu wypadku powód miał 22 lata, miał wykształcenie średnie, był (...). Przed wypadkiem A. Ś. był sprawnym i aktywnym mężczyzną, nie cierpiącym na żadne schorzenia. Od 10 lutego 2006 r. do 28 lutego 2007 r. był zatrudniony na podstawie umowy o pracę na czas określony w Przedsiębiorstwie (...). Obecnie nie jest osobą w pełni sprawną, z niską samooceną. Jest jednak zdolny do pracy, do której wrócił w 2010 r. Po kilku godzinach siedzenia boli go kręgosłup, po dłuższym chodzeniu boli go lewe kolano, drętwieją mu kości. W konsekwencji wypadku powód ma problemy seksualno-urologiczne, ma kłopoty ze snem. Z tego powodu A. Ś. nie czuje się pełnowartościowym mężczyzną. Decyzją z dnia 30.01.2007 r. ZUS przyznał powodowi świadczenie rehabilitacyjne na okres 9 miesięcy od dnia 06.01.2007 r. do dnia 02.10.2007 r. Od 13.11.2007 r. powód został uznany za osobę bezrobotną z prawem do zasiłku w kwocie 430,70 zł.

Z punktu widzenia neurologicznego na skutek urazów powstałych w wyniku wypadku komunikacyjnego z dnia 08 lipca 2006 r. u A. Ś. wystąpił zgodnie z tabelą trwałego uszczerbku na zdrowiu (Dz. Ust nr 234 z dnia 18 grudnia 2012 r.) 15% długotrwały uszczerbek na zdrowiu. Uszczerbek ten obejmuje: dla wystąpienia cerebriastenii pourazowej p.10 – 10 % oraz dla zespołu bólowego pourazowego lędźwiowego p.94 c – 5%. Powód jest zdolny do pracy i nie spełnia kryterium przynajmniej częściowej niezdolności do pracy.

Następstwem wypadku z dnia 08 lipca 2006 r. są występujące u powoda zaburzenia erekcji, orgazmu i pożądania. W wyniku wypadku powód doznał długotrwałego uszczerbku w wysokości 10 %. Zdaniem biegłego zaburzenia seksualne powoda mają etiologię neurogenna, psychogenna, są one również spowodowane długotrwałym okresem leczenia i bezruchu powoda. Proces leczenia nie zakończył się i powód powinien być objęty rehabilitacją seksuologiczną, obejmującą stosowanie farmakoterapii. W ocenie biegłego zaburzenia seksualne powoda mają duży wpływ na jego kondycję psychiczną. Powód ma obniżoną samoocenę w roli męskiej, przeżywa trudności w życiu intymnym, lęka się o przyszłość.

Z opinii biegłego sądowego z zakresu urologii W. P. wynika, iż zaburzenia erekcji, braku „produkcji spermy” i nieprawidłowości w oddawaniu moczu u powoda nie są spowodowanymi obrażeniami, których A. Ś. doznał w wyniku przedmiotowego wypadku, min. ze względu na brak uszkodzeń układu moczowo- płciowego lub rdzenia kręgowego.

Dolegliwości powoda nie są uzasadnione również z punktu widzenia andrologii. Biegły na skutek przeprowadzonego badania powoda nie mógł ocenić, czy powód ma w istocie niepełny wzwód i brak nasienia, skoro jak twierdzi może współżyć płciowo. Proponował poddać powoda konsultacji seksuologicznej.

Powód odniósł urazy w postaci blizn pourazowych i pooperacyjnych szyi, klatki piersiowej, kończyny górnej lewej i obu kończyn dolnych. Z punktu widzenia chirurgii plastycznej u A. Ś. wystąpił zgodnie z cytowaną wyżej tabelą trwałego uszczerbku na zdrowiu łączny, trwały uszczerbek na zdrowiu w wysokości 28%. Uszczerbek ten obejmuje: dla blizny pooperacyjnej szyi par p.19 a – 1% , blizn pourazowych klatki piersiowej p.19a – 10 %, blizn pourazowych

przedramienia lewego w obrębie nadgarstka p.19 a – 3%, blizn kończyny dolnej prawej p.19 a – 4% oraz dla blizny kończyny dolnej lewej p.19 a – 10%. Nie ma możliwości z chirurgicznego ani z fizykoterapeutycznego leczenia blizn bez pozostawienia następnych blizn. Nie ma możliwości całkowitego zlikwidowania blizn, stąd w tym zakresie rokowania na przyszłość są niepomyślne.

Na skutek urazu z dnia 08 lipca 2006 roku, z punktu widzenia ortopedii i traumatologii u A. Ś. wystąpił zgodnie z ww. tabelą trwałego uszczerbku na zdrowiu trwały uszczerbek na zdrowiu w wysokości 10 % w powodu wystąpienia u powoda zwyrodnienia stawów kolanowych (pkt. 156). Powód poniósł również długotrwały uszczerbek na zdrowiu, który obejmuje: uraz złamania ramienia lewego p.113 a - 5%, uraz kręgosłupa: złamania trzonu kręgu L1 i wyrostka poprzecznego kręgu L5 p.90 a – 7% , a także uraz złamania obu podudzi p. 158 a – 10% . Łącznie trwały uszczerbek na zdrowiu powoda wynosi 32 %. Zdaniem biegłego konieczna jest kontynuacja rehabilitacji w zakresie układu narządu ruchu, z uwagi na występujące dolegliwości bólowe, szczególnie w obrębie kolan i kręgosłupa. Rokowania zdaniem biegłego są trudne do przewidzenia. Biegły jednocześnie potwierdził, iż uzasadniony był zakres opieki ze strony osób trzecich przyjęty przez lekarza orzecznika pozwanej z dnia 10.10.2008 r. w okresie od 08 lipca 2006 r. do 30 sierpnia 2006 r. opieki stałej, a w okresie od 31 sierpnia 2006 r. do 31 października 2006 r. wymagał opieki czasowej średnio 10h na dobę, a w okresie od 01 listopada 2006 r. do 28 lutego 2007 r. średnio 4h na dobę.

Poniesiony łączny, trwały uszczerbek na zdrowiu powoda w zakresie rehabilitacji medycznej zgodnie z powołaną wyżej tabelą trwałego uszczerbku na zdrowiu wynosi 48 %. Uszczerbek ten obejmuje: występujące u powoda utralone nerwice związane z urazem czaszkowo-mózgowym p.10a – 10 %, uszkodzenia kręgosłupa w odcinku piersiowym i lędźwiowym tj. ograniczenie ruchomości w zakresie rotacji powyżej 20 stopni lub zginania do 50 cm p. 90 a – 15%, izolowane uszkodzenia wyrostków poprzecznych, wyrostków ościstych p. 91 – 3%, urazowe zespoły korzonkowe lędźwiowo krzyżowe p.94 c- 10%, ograniczenia ruchomości i zniekształcenia w stawach skokowych. 162 -5%, inne następstwa uszkodzeń kolana: szpotawość p. 156 – 5%. Stan powoda można zakwalifikować do umiarkowanego stopnia inwalidztwa gdzie objawy nieznacznie zmieniają dotychczasowy tryb życia, lecz nie ograniczają możliwości samodzielnego funkcjonowania. Zdaniem biegłego powód będzie wymagał leczenia rehabilitacyjnego utrzymującego, poprawiającego w niewielkim zakresie stan funkcjonalny narządu ruchu. Rokowanie powrotu do pełnej sprawności sprzed wypadku jest złe.

Powód doznał ciężkiego urazu układu oddechowego, które bezpośrednio po wypadku stwarzało zagrożenie życia i było przyczyną jego cierpienia. Zmiany te jednak po pewnym czasie ulegają cofaniu. W miarę upływu czasu układ oddechowy u powoda odzyskał dawną sprawność, a wypadek nie spowodował trwałych zmian.

U powoda po wypadku, przez okres pobytu w szpitalu i rekonwalescencji nastąpiły reaktywne objawy zaburzeń adaptacyjnych tj. obniżony nastrój, lęk o przyszłość, zamartwianie się. Jednak wraz z poprawą stanu somatycznego stan psychiczny powoda również uległ poprawie. A. Ś. nie ujawnia objawów zaburzeń psychicznych.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy wskazał, że pozwany nie kwestionuje swej odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną A. Ś. na skutek wypadku jakiemu uległ powód w dniu 8 lipca 2006 roku, także zakres obrażeń jakie powód odniósł w wyniku wypadku i dalszych konsekwencji, w tym cierpienia wywołanych tym zdarzeniem nie były sporne pomiędzy stronami.

Rozstrzygając o żądaniu w zakresie zadośćuczynienia Sąd Okręgowy wskazał na treść art. 445 § 1 k.c. w zw. z art. 444 § 1 k.c. stwierdzając, że zadośćuczynienie pieniężne ma na celu przede wszystkim złagodzenie cierpienia osoby poszkodowanej. Ustalając wysokość należnego powodowi zadośćuczynienia Sąd Okręgowy odwołał się do kryteriów wypracowanych przez orzecznictwo wskazując, że należy uwzględnić wszystkie okoliczności mające wpływ na rozmiar doznanej krzywdy, a zwłaszcza stopień i czas trwania cierpienia psychicznych i fizycznych, trwałość skutków czynu niedozwolonego, prognozy na przyszłość, wiek poszkodowanego, a także przyczynienie się poszkodowanego do powstania szkody. Zadośćuczynienie powinno uwzględniać nie tylko krzywdę istniejącą w chwili orzekania, ale również taką, którą poszkodowany będzie w przyszłości na pewno odczuwać oraz krzywdę dającą się z dużym prawdopodobieństwem przewidzieć, ponadto wysokość zadośćuczynienia powinna przedstawiać

realną, ekonomicznie odczuwalną wartość, z drugiej zaś powinno ono być umiarkowane, przez co należy rozumieć kwotę pieniężną, której wysokość jest utrzymana w rozsądnych granicach odpowiadających aktualnym warunkom i przeciętnej stopie życiowej społeczeństwa.

Sąd Okręgowy stwierdził, że powód doznał bardzo znacznego cierpienia fizycznego, gdyż w wyniku wypadku doszło u niego do poważnych złamań obu kończyn dolnych, złamania kończyny górnej, złamania kompensacyjnego L1, złamania wyrostka poprzecznego lewego kręgu L5. Uszkodzenia jego ciała niewątpliwie miały bardzo poważny charakter i wiązały się z dużymi doznaniem bólówymi, unieruchomieniem powoda przez okres 6 miesięcy. Bezpośrednio po wypadku poszkodowany trafił do szpitala, gdzie został poddany operacjom chirurgicznym, a następnie wielokrotnej hospitalizacji i rehabilitacji. W sumie powód był 5 razy hospitalizowany. Leczenie powoda z punktu widzenia ortopedycznego zostało zakończone, lecz nie wrócił on do sprawności ruchowej sprzed wypadku. Powód jest osobą lekko niesprawną. Nadal utrzymuje się zwyrodnienie stawów kolanowych. Długotrwały okres leczenia i pozostawanie w bezruchu doprowadziło również do zaburzeń seksualnych powoda (erekcji, orgazmu i pożądania). Leczenie szpitalne powoda było długotrwałe, bolesne i uciążliwe. Powód był całkowicie unieruchomiony wyciągiem szkieletowym za obie pięty. Powód przez 6 miesięcy musiał korzystać z pomocy osób trzecich, nie mógł dbać o swoją higienę osobistą, ani samodzielnie spożywać posiłków ze względu na unieruchomienie lewej ręki (w której nastąpiło porażenie nerwu promieniowego). Powód potrzebował również pomocy przy załatwianiu potrzeb fizjologicznych, co było dla niego bardzo krępujące i potęgowało poczucie krzywdy. Po ponad półrocznym leżeniu w łóżku powód z wielkim trudem zaczął poruszać się o własnych siłach, ale tylko w gorszej ortopedycznej i przy pomocy balkonika oraz wózka inwalidzkiego. Powód wciąż odczuwa bóle kręgosłupa, ograniczenia w ruchomości. Odczuwa także dyskomfort z powodu szpecących go licznych blizn, jakie powstały po zabiegach operacyjnych. Wypadek spowodował nieodwracalny uszczerbek na jego zdrowiu (15 % z przyczyn neurologicznych, 10 % z przyczyn zaburzeń seksualnych i 28 % z przyczyn blizn pooperacyjnych, 32% z przyczyn ortopedycznych oraz 48% z przyczyn w zakresie rehabilitacji medycznej, przy czym wskazany przez biegłego z zakresu ortopedii trwały uszczerbek na zdrowiu powoda w części pokrywał się z uszczerbkiem wskazanym przez biegłego z zakresu rehabilitacji medycznej). Sąd Okręgowy wskazał też, że powód w żaden sposób nie przyczynił się do powstania szkody, zaś w chwili wypadku był osobą zdrową i młodą, miał 22 lata.

Według opinii biegłych powód doznał trwałego uszczerbku na zdrowiu w wysokości 133%, powód nie wróci już nigdy do sprawności sprzed wypadku, a rokowania co do jego przyszłego stanu zdrowia są niepewne. Z drugiej strony Sąd Okręgowy miał na uwadze, że wypadek i jego konsekwencje znacznie utrudniły, lecz nie uniemożliwiły dotychczasowej aktywności powoda. Powód wrócił do pracy wykonywanej bezpośrednio przed wypadkiem, aczkolwiek może mieć to niekorzystny wpływ na jego ogólny stan zdrowia, zważywszy na pracę na stojąco, dźwiganie ciężarów i znaczne obciążenie kręgosłupa i kończyn.

Mając na uwadze powyższe okoliczności Sąd doszedł do przekonania, że krzywda związana z wypadkiem drogowym winna być zrekompensowana przez sumę 200 000 złotych. Taka kwota zadośćuczynienia uwzględnia także aktualne stosunki majątkowe panujące w społeczeństwie.

Sąd Okręgowy podzielił pogląd pozwanej, iż ocena wypłaconych dotychczas pozwanemu kwot tytułem zadośćuczynienia powinna uwzględniać realia okresu, w którym prowadzone było postępowanie likwidacyjne, jak i wpływ czasu. Sąd Okręgowy dokonał waloryzacji wypłaconej powodowi kwoty z tytułu zadośćuczynienia przy zastosowaniu wskaźnika średniego przeciętnego wynagrodzenia z 2008 r., wynoszącego 2.943,88 zł i ustalił, iż otrzymana przez powoda kwota (120.000 złotych) odpowiadała wówczas wartości 40,76 przeciętnych wynagrodzeń. Zgodnie z Komunikatem Prezesa GUS z dnia 12 maja 2015 r. w pierwszym kwartale 2015 r. średnie miesięczne wynagrodzenie wynosiło 4.054,89 zł. Biorąc pod uwagę wysokość przeciętnego wynagrodzenia w chwili orzekania Sąd Okręgowy uznał, że kwota otrzymana przez powoda w 2008 r. aktualnie odpowiada kwocie 165.277,32 zł i zasądził na rzecz powoda różnicę między kwotą ustalonego zadośćuczynienia, a wartością kwoty wypłaconej z tego tytułu w postępowaniu likwidacyjnym tj. kwotę 34.722,68 zł tytułem zadośćuczynienia. Sąd Okręgowy zasądził odsetki ustawowe od kwoty 34.722,68 zł od dnia 16 czerwca 2008 r, tj. po upływie 30 dniowego terminu od daty wydania

przez pozwanego decyzji o ustaleniu bezspornej kwoty 50.000 zł tytułem zadośćuczynienia wskazując na treść art. 817 § 1 k.p.c.

Roszczenia w przedmiocie zwrotu kosztów opieki Sąd Okręgowy uznał za zasadne w całości stwierdzając, iż komisja lekarska pozwanego ustalając trwały uszczerbek na zdrowiu powoda, wskazała, iż z uwagi na stan zdrowia wymagał on opieki osoby trzeciej w okresie 31.08.2006r.-31.10.2006r. w wymiarze 10 godzin dziennie, oraz w okresie 01.11.2006r.-28.02.2007r. w wymiarze 4 godzin dziennie. Pozwana dokonała wypłaty z tego tytułu kwoty 5.796 zł przyjmując stawkę godzinową w wysokości 6 zł. W ocenie Sądu Okręgowego żądana przez powoda stawka 8 zł za godzinę nie jest stawką wygórowaną, stawka taka obowiązywała w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w R., zatem w instytucji wspieranej z budżetu jednostki terytorialnej, zaś z zasad doświadczenia życiowego wynika, iż na wolnym rynku trudno byłoby zatrudnić osobę sprawującą opiekę nad niechodzącym chorym nawet w stawce po 8 zł za godzinę, bowiem za opiekę nad zdrowym dzieckiem stawki są wyższe.

Sąd Okręgowy uznał, że stan powoda uzasadnia korzystanie z pomocy osób trzecich w wymiarze 10 godzin dziennie w okresie od 31.08.2006r.-31.10.2006r (tj. 49 dni x 8 zł = 3920 zł), oraz 4 godziny dziennie w okresie 01.11.2006r.-28.02.2007r. (119 dni x 8 zł = 3.808 zł), przy stawce 8 zł za godzinę opieki, co łącznie dało kwotę 7.728 zł. Z uwagi na powyższe Sąd Okręgowy uwzględnił żądanie powoda wywodzone z art. 444 § 1 k.c. co do kwoty 1.932 zł, stanowiącej różnicę pomiędzy zastosowaną stawką godzinową w wymiarze 8 zł za godzinę, a stawką przyjętą przez pozwanego w wymiarze 6 zł za godzinę, zasądzając odsetki od powyższej kwoty od dnia 20 września 2008 r., albowiem z tym dniem upłynął 30 dniowy termin na spełnienie przez ubezpieczyciela świadczenia, które zostało do niego zgłoszone w dniu 20 sierpnia 2008 roku.

W pozostałym zakresie Sąd Okręgowy oddalił powództwo jako nie udowodnione.

O kosztach procesu Sądu Okręgowy orzekł na podstawie art. 100 k.p.c. w zw. art. 108 § 1 k.p.c. uznając, że powód wygrał proces w ok. 44,74%, pozwana zaś w ok. 55,26%.

Apelacje od wyroku Sądu Okręgowego wniosły obie strony.

Powód zaskarżył wyrok w części, w odniesieniu do punktów 3 i 5, w zakresie, w jakim sąd oddalił powództwo o zapłatę kwoty 45 277,32 zł tytułem zadośćuczynienia i rozstrzygnął o kosztach postępowania.

Powód zarzucił:

1. naruszenie art. 358¹ § 3 k.c. w zw. z art. 445 k.c. poprzez jego nieuprawnione zastosowanie i dokonanie waloryzacji kwoty zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę, wypłaconego przez pozwanego na rzecz powoda w 2008 r. w wysokości 120 000 zł w toku postępowania likwidacyjnego w oparciu o wskaźnik średniego przeciętnego wynagrodzenia z 2008 r. i przyjęcie, iż wypłacona kwota obecnie przedstawia wartość 165 277,32 zł, a zatem odpowiedzialność pozwanego sprowadza się do różnicy pomiędzy kwotą 200 000 zł oraz kwotą 165 277,32 zł, przy czym kwota stanowiąca wynik tego działania matematycznego należy się powodowi wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od 16 czerwca 2008 r. do dnia zapłaty, w sytuacji, kiedy powód od początku postępowania likwidacyjnego aż do chwili obecnej konsekwentnie domaga się przyznania zadośćuczynienia w ogólnej kwocie 200 000 zł;

2. naruszenie art. 358¹ § 3 k.c. przez jego wadliwe zastosowanie i przyjęcie, że w czasie trwania postępowania likwidacyjnego oraz postępowania sądowego w I instancji, tj. od 29 kwietnia 2008 r. do 10 czerwca 2015 r. nastąpiła istotna zmiana wartości siły nabywczej pieniądza, w sytuacji, kiedy inflacja w tym okresie wyniosła 15,88%, czyli nieco ponad 2% rocznie;

3. naruszenie art. 358¹ § 3 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że właściwa klauzula waloryzacyjną będzie poziom przeciętnego wynagrodzenia, a nie poziom inflacji, w sytuacji, kiedy wzrost poziomu wynagrodzeń

obrazuje nie tylko zmianę wartości pieniądza, ale również wzrost poziomu życia (tzw. realny wzrost wynagrodzeń), a o faktycznej wartości pieniądza świadczy jedynie poziom cen towarów i usług;

4. naruszenie art. 358¹ § 4 k.c. poprzez jego niezastosowanie i dokonanie waloryzacji wypłaconego przez pozwanego zadośćuczynienia pieniężnego, pomimo tego, że z wnioskiem takim wystąpił pozwany, będący stroną prowadzącą przedsiębiorstwo, zaś zwaloryzowane świadczenie pozostaje w związku z prowadzeniem przedsiębiorstwa pozwanego.

Wskazując na powyższe powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda dodatkowo kwoty 45 277,32 zł z ustawowymi odsetkami od 16 czerwca 2008 r. do dnia zapłaty oraz zmianę wyroku w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach procesu przez zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda całości kosztów procesu za I instancję, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz uchylenie punktu 5 wyroku i nakazanie pobrania całości wydatków poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa na koszty opinii biegłych w kwocie 3 822,98 zł od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w W.. Powód wniósł też o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Pozwany zaskarżył wyrok w części:

- w punkcie 1 co do daty wymagalności odsetek ustawowych roszczenia o zadośćuczynienie od dnia 16 czerwca 2008 r. do dnia zapłaty, a nie od daty wyrokowania
- w punkcie 2 co do daty wymagalności odsetek ustawowych roszczenia o odszkodowanie od dnia 20 września 2008 r. do dnia zapłaty, a nie od daty wyrokowania.

Pozwany zarzucił:

- naruszenie art. 817 k.c. w zw. z art. 14 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. z 2003 r., Nr 124 poz. 1152 ze zm.) poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że odsetki za opóźnienie od przyznanej kwoty zadośćuczynienia oraz od przyznanej kwoty odszkodowania winny być liczone od daty innej niż data wyrokowania
- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie przez sąd I instancji granic swobodnej oceny dowodów i doświadczenia życiowego oraz niezgodność ustaleń Sądu z zebraniem w sprawie materiałem dowodowym i przyjęcie, że roszczenie powoda z tytułu zadośćuczynienia za krzywdę było wymagalne w dniu 16 czerwca 2008 r., a roszczenie odszkodowawcze było wymagalne w dniu 20 września 2008 r.

Wskazując na powyższe pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez oznaczenie daty początkowej wymagalności roszczenia o zadośćuczynienie i roszczenia o odszkodowanie na dzień wyrokowania, tj. na dzień 10 czerwca 2015 r. oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Obie apelacje zasługują częściowo na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych, które Sąd Apelacyjny w pełni przyjmuje za własne.

Podniesiony w apelacji pozwanego zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie zasługuje na uwzględnienie, nie odnosi się bowiem do oceny dowodów, a jedynie do przyjętej przez Sąd Okręgowy daty wymagalności roszczenia powoda.

W orzecnictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że postawienie zarzutu obraży art. 233 § 1 k.p.c. wymaga wykazania, przy użyciu wyłącznie argumentów jurystycznych, że Sąd rażąco naruszył ustanowione w wymienionym przepisie zasady oceny wiarygodności i mocy dowodów i że naruszenie to miało wpływ na wynik sprawy (por. m.in.

wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2000 r., I CKN 1169/99, OSNC 2000/7-8 poz. 139 i z dnia 10 kwietnia 2000 r., V CKN 17/2000, OSNC 2000/10 poz. 189).

Zarzut sformułowany w apelacji pozwanego nie odpowiada zaś wskazanym wyżej kryteriom.

Opierając swoje rozstrzygnięcie na ustaleniach faktycznych wskazanych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Sąd Apelacyjny uznał za zasadne podniesione w apelacji powoda zarzuty dotyczące waloryzacji świadczenia wypłaconego przez pozwanego na rzecz powoda w 2008 r.

Przede wszystkim nie ma podstaw do uznania, że między rokiem 2008 a datą orzekania nastąpiła istotna zmiana siły nabywczej pieniądza, a w szczególności nie świadczy o tym wskazany przez Sąd Okręgowy wzrost wynagrodzeń przyjętych jako miernik waloryzacji.

Ponadto Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 20 listopada 1992 r. III CZP 136/92 stwierdził, że przepis art. 358¹ § 3 k.c. nie ma zastosowania do ustalenia wysokości odszkodowania wskazując, że klauzula waloryzacyjna zawarta w powyższym przepisie odnosi się tylko do zobowiązań poddanych zasadzie nominalizmu. Zasada nominalizmu dotyczy zaś jedynie zobowiązań ab initio pieniężnych tzn. takich, w których od początku powstania zobowiązania przedmiotem świadczenia jest określona ilość jednostek pieniężnych (suma pieniężna), takiego charakteru nie mają zaś zobowiązania odszkodowawcze, których wyjściowym celem jest przywrócenie uprawnionemu indywidualnie oznaczonego dobra i które z natury powstają jako niepieniężne, a status zobowiązań pieniężnych uzyskują jedynie z uwagi na niemożliwość restytucji naturalnej, bądź przysługujące uprawnionemu, zgodnie z art. 363 § 1 k.c., prawo wyboru świadczenia. Zadośćuczynienie ma także charakter odszkodowawczy i nie jest zobowiązaniem pieniężnym podlegającym regulacji przepisu art. 358¹ § 3 k.c.

Z tych też względów nie jest możliwa waloryzacja świadczenia pieniężnego zrealizowanego na rzecz powoda przez pozwanego w toku postępowania likwidacyjnego.

Ponadto powód już pismem z dnia 30 kwietnia 2008 r. określił swoje żądanie z tytułu zadośćuczynienia na kwotę 200 000 zł. Tym samym rozpoznając zasadność żądań powoda należało ocenić stopień jego krzywdy na datę, w której stan powoda po wypadku i przebytym leczeniu pozwalał na określenie wszystkich następstw zdarzenia za które pozwany ponosi odpowiedzialność.

W ocenie Sądu Apelacyjnego w dacie zakończenia postępowania likwidacyjnego, tj. w grudniu 2009 r., możliwa była ocena stopnia krzywdy powoda, gdyż w tej dacie – po zakończeniu procesu leczenia – na podstawie zgromadzonej dokumentacji lekarskiej i badań przeprowadzonych przez biegłych powołanych przez pozwanego w ramach drugiej komisji lekarskiej, nie budził wątpliwości zakres cierpień powoda oraz stopień doznanego przez niego uszczerbku na zdrowiu.

Sąd Apelacyjny uznał, że w tej dacie adekwatne do stopnia krzywdy powoda zadośćuczynienie powinno wynosić 200 000 zł.

Należy podkreślić, że w chwili wypadku powód był młodym (22 lata), sprawnym mężczyzną, prowadzącym aktywny tryb życia. Na skutek wypadku powód doznał niezwykle rozległych obrażeń, przeszedł długotrwałe leczenie połączone z bolesnymi zabiegami i całkowitym unieruchomieniem, do lutego 2007 r. wymagał pomocy osób trzecich, w tym do 30 sierpnia 2006 r. opieki stałej i pomocy przy wszystkich czynnościach życiowych. Ostatnie zabiegi operacyjne powód przeszedł jeszcze w marcu 2009 r., a więc 2,5 roku po wypadku. Powód nigdy nie odzyska pełnej sprawności, nadal odczuwa bóle kręgosłupa i kończyn uszkodzonych w trakcie wypadku, ma kłopoty ze snem, a także problemy seksualno-urologiczne, co wywołuje u powoda niską samoocenę. Następstwem wypadku są też liczne blizny – na szyi, klatce piersiowej, nadgarstku lewej ręki, na nogach, przy czym blizny te nie mogą być całkowicie usunięte.

Uwzględniając kryteria jakimi kierował się Sąd Okręgowy uznając za adekwatne do stopnia krzywdy powoda zadośćuczynienie w kwocie 200 000 zł Sąd Apelacyjny podzielił tę ocenę i uznał, że kwotę tę pozwany winien wypłacić powodowi już w ramach postępowania likwidacyjnego.

Z uwagi na powyższe Sąd Apelacyjny, uwzględniając apelację powoda, zasądził od pozwanego dalszą kwotę 45 277,32 zł tytułem zadośćuczynienia.

Za częściowo zasadną Sąd Apelacyjny uznał apelację pozwanego odnoszącą się do daty wymagalności roszczeń powoda.

Wymagalność roszczeń powoda należy oceniać na podstawie art. 455 k.c. w zw. z art. 14 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. Nr 124 poz. 1152 ze zm.).

Za dominujący w orzecznictwie należy uznać pogląd, że w razie wyrządzenia szkody czynem niedozwolonym odsetki należą się poszkodowanemu już od chwili zgłoszenia przezeń roszczenia o zapłatę odszkodowania czy zadośćuczynienia, zgodnie bowiem z art. 455 k.c., w tej chwili staje się wymagalny obowiązek sprawcy szkody do spełnienia świadczenia odszkodowawczego, który wynika ze stosunku prawnego łączącego sprawcę szkody i poszkodowanego. Przewidziana w art. 445 § 1 i art. 448 k.c. możliwość przyznania przez sąd odpowiedniej sumy tytułem zadośćuczynienia za krzywdę nie zakłada bowiem dowolności ocen sądu, a jest jedynie konsekwencją niewymiernego w pełni charakteru okoliczności decydujących o doznaniu krzywdy i jej rozmiarze. Mimo więc pewnej swobody sądu przy orzekaniu o zadośćuczynieniu, wyrok zasądający zadośćuczynienie nie ma charakteru konstytutywnego, lecz deklaratywny (wyroki Sądu Najwyższego: z 18 lutego 2011 r. I CSK 243/10 LEX nr 848109, z 18 lutego 2010 r. II CSK 434/09 LEX nr 602683, z 11 lutego 2010 r. I CSK 262/06 LEX nr 738077).

Zobowiązania, których źródłem zaistnienia są czyny niedozwolone, powstają w dacie popełnienia tych czynów, a wobec tego, że nie wskazują terminu w jakim dłużnik powinien naprawić szkodę, zaliczane są do zobowiązań bezterminowych. Postawienie takiego zobowiązania w stan wymagalności następuje w rezultacie wezwania dłużnika przez wierzyciela do zapłaty, a zatem wezwanie to przekształca zobowiązanie bezterminowe w terminowe. Zgodnie z art. 455 k.c. spełnienie świadczenia przez dłużnika powinno nastąpić niezwłocznie po wezwaniu go przez wierzyciela, a termin "niezwłocznie" należy rozumieć jako "realny", w którym dłużnik przy uwzględnieniu okoliczności miejsca i czasu oraz regulacji art. 354 i art. 355 k.c. będzie w stanie dokonać zapłaty. Ponieważ roszczenie zostało skierowane do ubezpieczyciela, termin wymagalności roszczenia powinien być określony zgodnie z przepisem art. 14 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. Nr 124 poz. 1152 ze zm.).

Biorąc jednak pod uwagę fakt, że proces leczenia powoda zakończył się dopiero w 2009 r., a ocena stopnia krzywdy jakiej powód doznał wymagała zasięgnięcia przez pozwanego opinii komisji lekarskiej, pozwany powinien ustalić ostateczną wysokość zadośćuczynienia należnego powodowi w dacie, w której zakończyła pracę druga komisja lekarska, tj. 9 grudnia 2009 r.

Tym samym pozwany pozostaje w opóźnieniu z wypłatą należnego powodowi świadczenia z tytułu zadośćuczynienia od dnia 10 grudnia 2009 r.

Za bezzasadne Sąd Apelacyjny uznał zaś zarzuty pozwanego dotyczące wymagalności odsetek od zasądzonej dalszej kwoty z tytułu odszkodowania, gdyż zakres niezbędnej powodowi opieki osób trzecich został ustalony przez pozwanego już w toku postępowania likwidacyjnego, zaś wypłacona w grudniu 2008 r. z tego tytułu kwota została wyliczona przy przyjęciu jedynie niższej stawki godzinowej, niż stosowana przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Zatem w tym wypadku zasadnie Sąd Okręgowy wskazał na konieczność spełnienia przez pozwanego świadczenia w pełnej wysokości w terminie 30 dni od dnia zgłoszenia przez powoda żądania odszkodowawczego.

Z uwagi na powyższe Sąd Apelacyjny uwzględnił apelację pozwanego jedynie w zakresie odsetek od zasądzonej kwoty 34 72,68 zł za okres od dnia 16 czerwca 2008 r. do dnia 9 grudnia 2009 r. oddalając powództwo w tym zakresie.

Także odsetki od zasądzonej na rzecz powoda dalszej kwoty z tytułu zadośćuczynienia zostały zasądzone od dnia 10 grudnia 2009 r.

Mając powyższe na względzie, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. Sąd Apelacyjny zmienił częściowo zaskarżony wyrok, oddalając w pozostałym zakresie obie apelacje na podstawie art. 385 k.p.c.

Rozstrzygając o kosztach postępowania za obie instancje Sąd Apelacyjny uznał, że powód uległ jedynie w nieznacznym zakresie co do daty wymagalności roszczenia, co uzasadnia, zgodnie z art. 100 zd. 2 k.p.c. obciążenie kosztami postępowania pozwanego w całości.